

**Завдання для студентів
першого курсу
фортепіанного факультету**

«Музична психологія»

Е. С. Ткач

Тема 1. Музичне сприйняття

Природа сприйняття. Класифікація видів сприйняття. Фізіологічні основи сприйняття. Роль моторних компонентів у сприйнятті. Поняття образа в психології. Історико-культурний аспект проблеми музичного сприйняття.

Цілісність і узагальненість музичного сприйняття. Структура музичного сприйняття, і її основні рівні: сенсорний, перцептивний, «представленческий», розумовий. Вибірковість музичного сприйняття. Вплив апперцепції на сприйняття музичної фактури, ладової організації музики, прийомів інтонаційно-мелодійного розвитку. Константність сприйняття. Ситуація й умови константності сприйняття музики. Константність і адекватність сприйняття музики.

Стадії музичного сприйняття. Музичне сприйняття й музичне переживання. Психологічні механізми музичного переживання. Адекватність сприйняття й переживання музики залежно від психічних станів, особистісних особливостей, слухачів, характеру інтерпретації; психологічна готовність до сприйняття музики. Музичне сприйняття в структурі придатності до різних видів музичної діяльності. Психологічні механізми сприйняття музики виконавцем.

Музичне сприйняття й перцептивні компоненти музичного слуху. Структура музичного слуху. Зонна природа музичного слуху. Сприйняття мелодії. Мелодійний слух і стадії його розвитку. Ладове почуття - основа мелодійного слуху. Психологічні механізми сприйняття сучасної мелодії. Сприйняття гармонії. Гармонійний слух. Відчуття й сприйняття тембру, гармонії. Почуття консонансу й тембровий слух. Ладове почуття - основа гармонійного слуху. Психологічні механізми сприйняття сучасної гармонії.

Сприйняття ритму. Психологічна характеристика музичного ритму. Психологічні закономірності сприйняття часу в музиці. Природа ритму. Структура музично-ритмічної здатності. Проблеми сприйняття сучасної ритміки.

Завдання для самостійної роботи: вивчення рекомендованої літератури:

Петрушин В.И. Музыкальная психология. – М., 1997.

Гейнрихс И. А. Музыкальный слух и его развитие.—М., 1978.

Далькроз Ж. Ритм: его воспитательное значение для жизни и для искусства. — Пг., 1922.

Кирнарская Д.К. Музыкальные способности . – М., 2003.

Запитання для самоперевірки:

Чим відрізняється різні види сприйняття?

Порівняти музичне сприйняття та музичне переживання.

Структура музичного слуху та ритму.

Тема 2. Музична пам'ять

Поняття про пам'яті. Мнемічні процеси. Показники пам'яті. Її фізіологічні основи. Структура музичної пам'яті і її компоненти: образний, емоційний, руховий, словесно-логічний. Особливості структури музичної пам'яті в представників різних спеціальностей. Подання пам'яті. Прояви й особливості взаємозв'язків різних компонентів музичної пам'яті в поданнях (слухо-очних, слухо-рухомих, емоційно-слухових, тактильно-слухо-рухомих і т.д.). Довільна й мимовільна музична пам'ять; короткочасна, оперативна, довгострокова. Особливості перекладу музичного матеріалу з короткочасної в довгострокову пам'ять.

Фактори, що впливають на процес запам'ятовування музичного матеріалу: внутрішні (установка, мотивація, увага) і зовнішні (зміст, форма, труднощі, свідомість, значимість музики, характер завчання й ін.). Психологічні особливості запам'ятовування класичної й сучасної музики.

Роль мнемічних процесів у слухацькій діяльності. Багаторазовість слухання - основа розвитку довгострокової музичної пам'яті й умова адекватного музичного сприйняття.

Музична пам'ять у структурі музично-виконавської обдарованості. Характеристика мнемічної діяльності виконавця на різних етапах роботи над добутком. Взаємовідношення довільного й мимовільного запам'ятовування у виконавській діяльності. Рухова пам'ять і психомоторні здатності виконавця. Вплив характеру виконавської діяльності на формування типу пам'яті. Особливості пам'яті інструменталіста. Пам'ять і психічні стани музиканта (естрадне хвилювання). Надійність пам'яті в ситуації публічного виступу. Мнемотехнічні прийоми для розвитку пам'яті музиканта.

Завдання для самостійної роботи: вивчення рекомендованої літератури:

Готсдинер А.Л. Музыкальная психология. – М., 1994.

Петрушин В.И. Музыкальная психология. – М., 1997.

Коган Г. У врат мастерства: психологические предпосылки успешности пианистической работы. — М., 1969.

Маккинон Л. Игра наизусть. — Л., 1967.

Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. — М., 1964.

Соколов Ф. О музыкальной памяти пианистов – исполнителей. В кн. «Музыкальное исполнительство», вып. 6. – М., 1970.

Запитання для самоперевірки:

Що собою являє пам'ять, як психічний процес?

Особливості запам'ятовування.

Місце музичної пам'яті в структурі музичних здатностей.

Тема 3. Музичне мислення

Поняття про мислення. Почуттєве пізнання й мислення. Розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація. Види мислення: наочно-діюче, наочно-образне, словесно-знакове, логічне. Типи мислення: теоретичне (змістовно-узагальнююче), емпіричне (формально узагальнююче). Форми мислення: поняття, судження, умовивід. Психологічні особливості розуміння.

Мотивація розумової діяльності. Мислення в процесі рішення творчих завдань. Психологічні механізми творчого мислення.

Музичне мислення і його структура. Емоційно-образний і логічний компоненти музичного мислення. Інтонування як прояв музичного мислення. Розходження в характері музичного мислення різних епох історії музики. Закономірності музичної морфології, синтаксису, композиції як відбиття загальних законів людського мислення.

Роль мислення в діяльності музиканта-виконавця: у вивченні (пізнанні) добутку, у створенні виконавської концепції, у пошуках виконавських засобів, в організації процесу роботи й т.д. Розгорнутої й скорочені (інтуїтивні) форми музичного мислення і їхня роль у розумінні ідеї добутку, стилю, особливостей форм. Проблеми формування музичного мислення на різних етапах навчання.

Особливості діагностичного мислення музиканта-педагога. Проблеми формування музичного мислення на різних етапах навчання.

Взаємозв'язок мови й мислення. Музична мова й мовна мова. Подібність звукових характеристик мови й музики. Загальні закономірності сприйняття мовної й музичної інтонації. Психологічні функції інтонації й мови в музиці. Комунікативні прийоми в мові й у музиці. Роль мови у формуванні музичного мислення. Проблеми розвитку мислення й мови в музичній діяльності.

Завдання для самостійної роботи: вивчення рекомендованої літератури:

Петрушин В.И. Музыкальная психология. – М., 1997.

Брушлинский А.В. Мышление как прогнозирование. – М., 1979.

Пономарев Я.А. Психология творчества и педагогика.

Медушевский В. В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки. — М., 1976.

Проблемы музыкального мышления: Сб. статей.— Л., 1974.

Запитання для самоперевірки:

Що таке мислення, як психічний процес?

Види мислення, п'ять рівнів мислення; структура музичного мислення та можливості його розвитку.

Тема 4. Музична уява

Поняття про уяву, його основних процесах. Провідна роль уяви у творчості. Що відтворює і творча уява, спільність і розходження їхньої функцій у перетворенні художнього задуму. Аналітико-синтетичний характер процесів уяви. Прийоми творчої уяви. Творча уява в різних видах музичної діяльності.

Ознаки вторинної уяви: створення нових образів, їхніх сполучень. Перетворення образів уяви у творчий задум. Інтуїція у творчій уяві. Роль уяви на різних етапах творчого процесу музиканта (у композиторській, виконавській діяльності). Прийоми й функції творчої уяви в діяльності музиканта.

Види уяви за рівнем вольової регуляції: уява при визначальному значенні інтелектуально вольового регулювання, уява в стані творчого натхнення. Психологічні механізми створення музичного образу.

Завдання для самостійної роботи: вивчення рекомендованої літератури:

Петрушин В.И. Музыкальная психология. – М., 1997.

Эфроимсон В.П. Загадка гениальности. – М., 1989.

Блинова М. П. Музыкальное творчество и закономерности высшей нервной деятельности. — Л., 1974.

Смирнов М.А. Эмоциональный мир музыки. – М., 1990.

Запитання для самоперевірки:

Музична уява, як процес.

Види уяви та психологічні механізми створення музичного образу.